

Dabas aizsardzības
pārvalde

Sadarbība ar būvvaldēm un normatīvais regulējums

Iveta Timze

**Stratēģiskās vadības un koordinācijas
departamenta direktore**

II pusgada būvvalžu sanāksme, 02.12.2022.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas aizsardzības pārvaldes kompetence

Dabas aizsardzības pārvaldei (DAP) ir šādas funkcijas:

- Saeimas un MK izveidoto **īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (aizsargājamā teritorija)** pārvaldīšana
- valsts dabas aizsardzības politikas īstenošana, tai skaitā **sugu un biotopu aizsardzības jomā**

Lai nodrošinātu funkciju izpildi, DAP veic šādus **uzdevumus**:

- **kontrolē** aizsargājamo teritoriju, sugu un biotopu, kā arī mikroliegumu aizsardzību regulējošo **normatīvo aktu ievērošanu**
- saskaņā ar dabas aizsardzību regulējošajiem normatīvajiem aktiem **izsniedz** un anulē **atļaujas**, kā arī aptur to darbību, sniedz **atzinumus un saskaņojumus** dabas aizsardzības jomā

** MK 02.06.2009. noteikumi Nr.507 «Dabas aizsardzības pārvaldes nolikums»*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Galvenie dabas aizsardzību regulējošie normatīvie akti

Aizsargājamās teritorijas

- likums «Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām»
- MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264 «Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»
- aizsargājamo teritoriju likumi
- aizsargājamo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Sugas un biotopi

- Sugu un biotopu aizsardzības likums
- MK 14.11.2000. noteikumi Nr.396 «Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu»
- MK 20.06.2017. noteikumi Nr.350 «Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu»
- MK 30.01.2001. noteikumi Nr.45 «Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi»

Aizsargjoslas

- Aizsargjoslu likums
 - Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla (krasta kāpu aizsargjosla)
 - virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas

Dabas aizsardzības
pārvalde

Dabas datu pārvaldības sistēma «Ozols»

Informācija par aizsargājamām teritorijām, tai skaitā dabas pieminekļiem, īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm, īpaši aizsargājamiem biotopiem un mikroliegumiem ir pieejama **valsts reģistrā**

dabas datu pārvaldības sistēmā «Ozols» publiskajā vidē un reģistrētajā vidē
<https://www.daba.gov.lv/lv/dabas-datu-sistema-ozols>

Reģistrētie lietotāji:

- valsts un pašvaldību iestādes un kapitālsabiedrības,
- sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēti eksperti,
- fiziskas un juridiskas personas, kas veic pētījumus vai īsteno projektus dabas aizsardzības jomā

** MK 09.06.2014. noteikumi Nr.293 «Dabas datu pārvaldības sistēmas uzturēšanas, datu aktualizācijas un informācijas aprites kārtība»*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamās teritorijas

Aizsargājamās teritorijas iedala šādās kategorijās:

- dabas rezervāti,
- nacionālie parki,
- biosfēras rezervāti,
- dabas liegumi,
- dabas parki,
- aizsargājamo ainavu apvidi,
- dabas pieminekļi:
 - aizsargājamie koki - dižkoki,
 - aizsargājamie dendroloģiskie stādījumi,
 - aizsargājamās alejas,
 - aizsargājamie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi,
- aizsargājamās jūras teritorijas

** likums «Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām»*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamās teritorijas

- Aizsargājamās teritorijas var būt **nacionālas nozīmes un Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) (Natura 2000 teritorijas)**
- Natura 2000 teritorijas iekļaujas vienotā Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā
- Natura 2000 teritoriju tīklā ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kuras ir Eiropas Savienībā nozīmīgas un attiecīgajā bioģeogrāfiskajā rajonā būtiski sekmē īpaši aizsargājamiem biotopu veidiem vai īpaši aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu
- **Natura 2000 teritoriju saraksts** ir noteikts *likuma «Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām» pielikumā* – norādīts teritorijas izveidošanas mērķis – **biotopa veids un suga**

** likums «Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām»*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamās teritorijas

- Natura 2000 teritorijās **paredzētajai darbībai** (*izņemot aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānus un tajos paredzētās darbības, kas nepieciešamas īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu vai īpaši aizsargājamo biotopu apsaimniekošanai vai atjaunošanai, kā arī aizsargājamo teritoriju dabas aizsardzības plānos paredzētu publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu ierīkošanai*), kas **atsevišķi vai kopā ar citu** paredzēto darbību **var būtiski ietekmēt** Natura 2000 teritoriju, veic **ietekmes uz vidi novērtējumu**
- Paredzēto darbību atļauj veikt, ja tas negatīvi neietekmē Natura 2000 teritorijas ekoloģiskās funkcijas, integritāti un **nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.**

** likuma «Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām» 43. pants*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Ietekmes uz vidi novērtējums

- **Ietekme uz vidi** – paredzētās darbības īstenošanas izraisītas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē, kuras ietekmē vai var ietekmēt cilvēku, viņa veselību un drošību, kā arī **bioloģisko daudzveidību (īpaši aizsargājamās sugas un to dzīvotnes, īpaši aizsargājamās un ES nozīmes biotopus)**, augsni, zemes dzīles, ūdeni, gaisu, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu, iespējamā pakļautība avāriju vai katastrofu riskiem un visu minēto jomu mijiedarbība
- **Ietekmes sākotnējais izvērtējums** – procedūra, kas šajā likumā noteiktajā kārtībā veicama paredzētajai darbībai, kurai var būt būtiska ietekme uz vidi, lai **izvērtētu šīs darbības īstenošanas iespējamās nelabvēlīgās ietekmes būtiskumu** un lemtu par ietekmes novērtējuma piemērošanu
- **Ietekmes uz vidi novērtējums** – procedūra, kas veicama šajā likumā noteiktajā kārtībā, lai novērtētu paredzētās darbības **īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi** un izstrādātu priekšlikumus nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai vai aizliegtu paredzētās darbības uzsākšanu normatīvajos aktos noteikto prasību pārkāpumu gadījumos

** likums «Par ietekmes uz vidi novērtējumu»*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Ietekmes uz vidi novērtējums

- Paredzētās darbības ietekmes izvērtējumu *likuma «Par ietekmes uz vidi novērtējumu»* ietvaros veic **Valsts vides dienests (VVD)**
- **VVD veic sākotnējo izvērtējumu** un pieņem lēmumu par nepieciešamību veikt ietekmes uz vidi novērtējumu vai ietekmes uz Natura 2000 teritoriju novērtējumu (*saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā novērtējama ietekme uz Natura 2000 teritoriju*)
- Ja VVD pieņēmis lēmumu par paredzētās darbības ietekmes uz vidi novērtējuma **nepiemērošanu**, tas izsniedz **tehniskos noteikumus** atbilstoši *likumam "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"*
- Sākotnējā izvērtējuma un tehnisko noteikumu izsniegšanas procesā **VVD konsultējas ar Dabas aizsardzības pārvaldi (DAP)**, ja paredzētā darbības vieta atrodas vai var ietekmēt aizsargājamo teritoriju, tostarp Natura 2000 teritoriju, īpaši aizsargājamās sugas, to dzīvotnes, īpaši aizsargājamās un ES nozīmes biotopus

** likums «Par ietekmes uz vidi novērtējumu»*

MK 13.01.2015. noteikumi Nr.18 «Kārtība, kādā novērtē paredzētās darbības ietekmi uz vidi un akceptē paredzēto darbību»

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo teritoriju normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

- DAP, izsniedzot rakstisku atļauju vai saskaņojot noteikumos minētās darbības, izmanto informāciju no dabas aizsardzības plāniem un **jaunāko pieejamo informāciju** par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem konkrētajā teritorijā
- Darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu **VVD izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, DAP atļauja nav nepieciešama**
- **Zemes vienību sadalīšana** atļauta tikai gadījumos, ja katras atsevišķās zemes vienības platība **pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 ha**. Šis nosacījums neattiecas uz zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, kā arī uz gadījumiem, ja no īpašuma tiek atdalīta zemes vienība ar dzīvojamām un saimniecības ēkām, pagalmu un zemi, kas nepieciešama saimniecības uzturēšanai.

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo teritoriju normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

■ **Aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot:**

- dabiski apmežojušās vai pirms aizsargājamās teritorijas izveidošanas apmežotas lauksaimniecības zemes lietošanas kategorijas maiņu uz kategoriju "mežs" vai "krūmājs";
- upju dabiskā tecējuma atjaunošanu;
- **ar DAP rakstisku atļauju:**
 - nacionālo parku dabas lieguma zonā;
 - īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu;
 - publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu (piemēram, taku, skatu torņu, telšu vietu, stāvlaukumu, apmeklētāju centru un informācijas centru) ierīkošanu;
 - kuģošanas līdzekļu bāzu paplašināšanu vai piestātņu ierīkošanu;
 - ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju un rekonstrukciju, ja tiek mainīts trases platums un novietojums;
 - inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju izbūvei, kas nepieciešamas valsts drošības un suverenitātes nodrošināšanai

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- Lielākajā daļā aizsargājamo teritoriju nav tiešu būvniecības ierobežojumu, bet visbiežāk ir aizliegums mainīt zemes lietošanas kategoriju vai arī zemes lietošanas kategorijas maiņa vai kāda konkrēta darbība, kas saistīta ar būvdarbiem, ir pieļaujama ar DAP atļauju (piem., hidroloģiskā režīma maiņa, ceļa trases novietojuma maiņa, hidrotehnisko būvju un meliorācijas sistēmu būvniecība), kā arī ir būvniecība, kad saskaņā ar normatīvajiem aktiem jāveic sākotnējais izvērtējums un jāsaņem VVD tehniskie noteikumi.

Būvvaldes to neievēro un atļauj būvniecību:

- vietā, kur to aizliedz normatīvie akti (Aizsargjoslu likums, aizliegts mainīt zemes lietošanas kategoriju, aizliegts bojāt un iznīcināt īpaši aizsargājamās sugas dzīvotni) – klajš normatīvo aktu pārkāpums;
- bez DAP vai VVD darbību atļaujošiem dokumentiem.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- Aicinām pārliecināties, kuros gađījumos iesniedzējam jāvērsas DAP, kurā – VVD, jo gan vispārējos, gan individuālajos aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumos ir iekļauts nosacījums, ka darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu VVD izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu, DAP atļauja nav nepieciešama.

Ja būvvalde ir informējusi iesniedzēju, ka tam nepieciešams saņemt DAP atļauju gađījumos, kuros DAP atļauju neizsniedz, iesniedzējam rodas neizpratne, kā arī tas rada papildu administratīvo slogu visiem iesaistītajiem.

- Pašvaldības pieņēmušas lēmumu par īpašuma sadalīšanu pretrunā normatīvajiem aktiem (aizsargājamo teritoriju, Aizsargjoslu likums) un arī teritorijas plānojumam. Pretlikumīgi izveidotā īpašumā jauna apbūve nav pieļaujama. Būvvaldes to praktiski nepārbauda un pieļauj būvniecību, DAP un VVD tam seko.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- Tiek pieļauta jauna būvniecība zemes vienībās, kurām nav nodrošināta piekļuve, tostarp neņemot vērā teritorijas plānojumā minētos nosacījumus – **aktuāla problēma**.

Ja zemes robežu plānā ir norādīta zeme zem ceļiem, vai arī īpašumam ir servitūta līgums par piekļuvi vai teritorijas plānojumā ir iezīmēts ceļš, bet dabā tas nav izbūvēts, tad nevar uzskatīt, ka ir esošs ceļš, jo tas ir vēl jābūvē, būvniecībā ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un dabas aizsardzības normatīvos aktus

Bieži par ceļu tiek uzskatīta dabiska brauktuve vai lauksaimniecības zemēs iebrauktas sliedes, kas nav uzskatāms par ceļu kā būvi. Meža likumā skaidri definēts, kas ir dabiska brauktuve un, ka tā domāta meža apsaimniekošanas un meža aizsardzības vajadzībām, līdz ar to tās mērķis nav kalpot pastāvīgai piekļuvei dzīvojamām ēkām.

Saņemot iesniegumus zemes lietošanas kategorijas maiņai, DAP izvērtē, vai plānotajam objektam ir dabā esoša piekļuve - ceļš.

Ja tāda nav, iesniegums tiek pārsūtīts VVD, jo jauna ceļa būvniecībai aizsargājamā teritorijā, neatkarīgi no tā garuma, ir jāveic sākotnējais izvērtējums un jāsaņem tehniskie noteikumi no VVD.

Ja būvvaldes skata būvniecības iecerī, kura ietvaros būs jābūvē ceļš aizsargājamā teritorijā, lūdzam norādīt, ka jāpieprasa no VVD tehniskie noteikumi caur BIS.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- Dabisko brauktuviu vai lauksaimniecības zemēs iebrauktās vietās tiek uzbērtas grants, kas faktiski nozīmē ceļa izbūvi bez VVD tehniskajiem noteikumiem un DAP atļaujas zemes lietošanas kategorijas maiņai
- Aizsargjoslu likuma 36.panta otrās daļas 4.punkts nosaka, ka ēku un būvju celtniecība vai paplašināšana notiek ciema robežās vietās, kur bijusi iepriekšējā apbūve. Izsniedzot būvatļauju būvniecībai krasta kāpu aizsargjoslā, jāņem vērā, ka jauna būvniecība nav plānojama zemes vienībā attālināti no esošā pagalma, lai neveidotu otru, pastāvīgu pagalma vietu ar atsevišķu piebraukšanas ceļu, kanalizāciju
- Izsniegtas būvatļaujas būvniecībai zemes vienībās, kurām nav aktualizēts zemes robežu plāns, zemes robežu plānā iekļautā informācija ir novecojusi un neatbilst situācijai dabā - tas tiek secināts pie otrās būvniecības ieceres, kad pirmā būvniecība ir realizēta pirms vairākiem gadiem, bet zemes lietošanas kategorijas maiņa nav veikta

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- **Veikta patvaļīga būvniecība un *post factum* persona vēršas DAP, lai saņemtu nepieciešamo atļauju darbības veikšanai, vai VVD, lai saņemtu tehniskos noteikumus.**

Nav iespējams izsniegt DAP atļauju vai VVD tehniskos noteikumus vai veikt sākotnējo izvērtējumu jau uzsāktai darbībai, jo nav iespējams izvērtēt darbības ietekmi uz dabas vidi.

No Būvniecības likuma 18.panta piektās daļas izriet, ka gadījumos, kad ir konstatējama patvaļīga būvniecība, **būvvalde ir tiesīga pieņemt lēmumu par būvniecības turpināšanu vai iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu.**

Aicinām būvvaldes rūpīgi izvērtēt šādus gadījumus un **pieprasīt sākotnējā stāvokļa atjaunošanu dabā, nevis būvi legalizēt.**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dabas teritorijās

- Neatrisināts ir jautājums, ko darīt ar tādu ēku būvniecību, kur **būvvalde izsniegusi akceptu uzsākt būvdarbus bez nepieciešamajām DAP un VVD atļaujām**. Kā jau minēts iepriekš DAP un VVD nevar izvērtēt jau uzsāktu darbību un nevar izsniegt DAP atļauju vai VVD tehniskos noteikumus vai veikt sākotnējo izvērtējumu.

Līdz ar to aicinām būvvaldes **nepieprasīt** būvniecības ierosinātājam saņemt atļaujas no DAP vai VVD *post factum*.

- Kopumā būvvaldes un pašvaldības **neveic pietiekami aktīvu darbību būvniecības procesa tiesiskuma nodrošināšanā**. Bieži vien šādas prettiesiskas būvniecības konstatē DAP, nevis pašvaldības vai būvvaldes. Šādos gadījumos DAP informē būvvaldi par iespējamajiem pārkāpumiem, bet lielākoties būvniecība netiek pārtraukta, kas dod “zaļo gaismu” sabiedrībai šādas prettiesiskas darbības turpināt.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamie koki (dižkoki)

- **Aizsargājamie koki** – vietējo un citzemju sugu dižkokiem (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2.pielikumā minētajiem izmēriem) un **teritoriju ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru platā joslā no tās** (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas)

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

***Jaunākos** aizsargājamo teritoriju individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos:*

Aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki [...],
tai skaitā sausi koki, kritalas un koku stubeņi) [...]

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamie koki (dižkoki)

Dižkoka statuss kokam tiek **noteikts ar normatīvo aktu**, kad tas **sasniedz likumdevēja noteiktos izmērus. Ministru kabinets ar noteikumiem Nr.264** noteicis, kuri koki ir uzskatāmi par aizsargājamiem kokiem.

Dižkoka statusa apliecināšanai nav jāpieņem vēl kāds iestādes lēmums, jo tas jau ir noteikts ārējā normatīvajā aktā – noteikumos Nr.264.

Apstāklis, ka **pie dižkoka nav izvietota informatīva zīme, nemaina tā statusu**. Informatīvā zīme kalpo sabiedrības informēšanai par koka statusu, nevis piešķir dižkokam šādu statusu.

Tāpat arī dižkoka reģistrēšana vides informācijas sistēmā nepiešķir dižkokam šādu statusu. Tas ievērojami atvieglo sabiedrības iespējas orientēties savos pienākumos un tiesībās rīcībai aizsargājamā teritorijā, tomēr tas, ka **dižkoks nav reģistrēts nenozīmē, ka koks šādam statusam neatbilst**.

** Senāta 10.07.2020. spriedums lietā Nr.A420319417, SKA-507/2020*

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamie koki (dižkoki)

- Atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai nevienai iestādei (tai skaitā DAP) **nav jāpaziņo zemes īpašniekam par dižkoka esamību.**
- Plānojot kādu darbību savā īpašumā, zemes īpašniekam (tiesiskajam valdītājam) ir jāpiepazīstas ar plānotās darbības (tostarp tā atrašanās vietas) normatīvo regulējumu.
- Dižkoku aizsardzības prasības noteiktas ar **mērķi**, lai novērstu tādas tiešas rīcības, kas dižkoku saglabāšanu var apdraudēt

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

- Dabas pieminekļa, tai skaitā dižkoka, **teritorijā** (vainaga projekcija +10 metri) **aizliegts**:
 - veikt darbības, kuru dēļ **tiek bojāts vai iznīcināts** dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;
 - **mainīt zemes lietošanas kategoriju**, izņemot zemes lietošanas kategorijas maiņu aizsargājamās dendroloģiskajos stādījumos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parku ierīkošanu un apsaimniekošanu
 - **mainīt vides apstākļus** – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;
 - **iznīcināt dabisko zemsedzi**
- **Bez DAP rakstiskas atļaujas** dabas pieminekļa, tai skaitā dižkoka, **teritorijā** (vainaga projekcija +10 metri) **aizliegts**:
 - veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;
 - ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus)

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

- Dabas pieminekļa, tai skaitā dižkoka, **teritorijā** (vainaga projekcija +10 metri) **aizliegts**:
 - veikt **darbības, kas var negatīvi ietekmēt** aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. Ja aizsargājamais koks **atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, ir pieļaujama** infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

Jaunākajos aizsargājamo teritoriju individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos:

- veikt **darbības, kas var negatīvi ietekmēt** aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. **Aizsargājamā koka teritorijā pieļaujama** dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu, transporta, sakaru, enerģētikas, ūdensapgādes un kanalizācijas inženiertīklu izbūve un atjaunošana, kā arī ēku pārbūve atbilstoši kokkopja (arborista) atzinumam, izmantojot metodes, kuras mazina negatīvo ietekmi uz aizsargājamā koka augtspēju

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

- Ja aizsargājamais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija
- Taču jāatceras būtiska nianse – ka ir aizliegts dabas pieminekļa teritorijā mainīt zemes lietošanas kategoriju
- Tātad – dižkoka aizsardzības teritorijā (vainaga projekcija + 10 metri) normatīvais regulējums pieļauj infrastruktūras un inženierkomunikāciju pārbūvi, un tam nav nepieciešams saņemt DAP atļauju
- Taču tiklīdz **dižkoka aizsardzības teritorijā tiks mainīta zemes lietošanas kategorija – šī būs neatļauta darbība**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

Dižkoka aizsardzības teritorijā (vainaga projekcija + 10 metri) **nav** pieļaujama:

- jauna būvniecība,
- degradētu, piesārņotu teritoriju veidošana,
- karjeru izveide un citu tādu darbību veikšana, kas būtiski var izmainīt hidroloģisko situāciju,
- tāda zemsedzes pārveidošana, kas būtiski bojā koka sakņu sistēmu (piemēram, aparšana visapkārt kokam, ceļu nodalījuma joslu apsaimniekošana, kad mehāniski un dziļi tiek bojāta koka sakņu sistēma)

Tās būtu uzskatāmas par situācijām, kad tiek veiktas darbības, **kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts** dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

- Aizsargājamā koka **nociršana (novākšana) pieļaujama** tikai gadījumos, ja tas **kļuvis bīstams** un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāģēt zarus, izveidot atbalstus), un **saņemta DAP rakstiska atļauja**

* MK 16.03.2010. noteikumi Nr.264

«Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi»

Dabas aizsardzības
pārvalde

Aizsargājamo koku (dižkoku) normatīvais regulējums būvniecības kontekstā

Jaunākos aizsargājamo teritoriju individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos:

- Aizsargājamo koku atļauts nocirst (novākt), ja ir saņemts **kokkopja (arborista) pozitīvs rakstisks atzinums**, kura nepieciešamību nosaka DAP, un ir saņemta **DAP rakstiska atļauja**, šādos gadījumos:
 - **koks kļuvis bīstams** un nav citu iespēju novērst bīstamības situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus, izvietot ceļa vai norādes zīmes, barjeras);
 - **koka augtspēja ir pilnīgi zudusi** un koks **nav dzīvotne īpaši aizsargājamai sugai**. Koka augtspēju nosaka atbilstoši meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem;
 - lai nodrošinātu **sabiedrības** veselības aizsardzības, drošības vai citas sevišķi svarīgas, arī sociāla vai ekonomiska rakstura, **intereses** vai **videi** primāri svarīgas **labvēlīgas izmaiņas**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dižkoku aizsardzības teritorijā

- Ja teritorijā ir dižkoks, tad **ģenerālplānā** ir jāattēlo ne tikai pats koks ar vainaga projekciju, bet arī 10 metru josla – **visa dižkoka aizsargājamā teritorija**.
- Arī ārpus dižkoka teritorijas veiktie būvdarbi nedrīkst negatīvi ietekmēt dižkoku un tā augšanu.
- **Būvniecība dižkoka aizsargājamā teritorijā**, piem., Mārupes gađījums.
Vienkāršakos gađījumos būves ir pārvietotas (lapene, žogs).
- Saistībā ar **koku ciršanu ārpus meža** un būvniecības realizāciju. Pašvaldībai novērtējot ciršanai paredzētos kokus, ir jākonstatē, vai kāds no tiem nav sasniedzis dižkoka parametrus atbilstoši Noteikumiem Nr.264.

Ir gađījumi, kad, realizējot pašvaldības autoceļa rekonstrukcijas projektu, ir **nocirsts dižkoks**. DAP to uzzina jau pēc darbu pieņemšanas.

Dabas aizsardzības
pārvalde

Problēmgađījumi būvniecības procesā dižkoku aizsardzības teritorijā

- Ja aizsargājamais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana bez DAP atļaujas.

Ir gađījumi, kađ gar pašu dižkoku uzbūvēja jaunu trotuāru, būvniecības laikā norokot kokam saknes; autoceļa pārbūves laikā kokam bojāja saknes un noplēsa stumbram mizu.

Projekti tiek saskaņoti, nepajautājot DAP viedokli par ietekmi uz kokiem.

Kā jau minēju iepriekš, šādas darbības ir uzskatāmas par tādām, **kuru dēļ tiek bojāts dabas piemineklis.**

- Vērtējot jaunas būvniecības ieceri tuvu dižkokam, būtu **jāizvērtē koka potenciālā bīstamība**, ko tas varētu radīt plānotajam objektam.

Lai neviedojas situācija, ka neilgu laiku pēc objekta uzbūvēšanas (viena vai diviem gadiem) tiek iesniegts iesniegums dižkoka nozāģēšanai, jo koks vai koka lūstošie zari apdraud būvi vai cilvēkus (piem., gājēju celiņi, bērnu rotaļu laukumi, automašīnu stāvlaukumi, ēkas).

Dabas aizsardzības
pārvalde

DAP un būvvalžu sadarbība

- Būvvaldes ne vienmēr pievērš uzmanību, ka būvniecības vieta atrodas aizsargājamā teritorijā vai krasta kāpu aizsargjoslā, kur ir speciāls regulējums, kas var būtiski ierobežot ieceres īstenošanu.
- DAP nereti saņem jautājumus no iedzīvotājiem par apbūves iespējamību konkrētās zemes vienībās, kas liecina par to, ka pašvaldībās un būvvaldēs netiek sniegta pilnvērtīga informācija. Sniedzot informāciju par apbūves iespējamību, jau sākotnēji jāizvērtē, vai īpašums izveidots likumīgi (zemes sadale), lai nemaldinātu būvniecības ierosinātāju par apbūves pieļaujamību.
- Ir gadījumi, kad iestādēm (tostarp DAP, VVD) tiek iesniegti jau sagatavoti projekti ar detāliem risinājumiem. Veicot paredzētās darbības ietekmes izvērtēšanu, tiek secināts, ka darbību nav iespējams īstenot, jo to aizliedz normatīvie akti. Lai novērstu šādas situācijas un ietaupītu laiku un resursus gan valsts, pašvaldības iestādēm un privātpersonām, aicinām pirms šo procedūru uzsākšanas konsultēties ar DAP un VVD, lai būvniecības ieceres risinājums būtu normatīvajiem aktiem atbilstošs.

Dabas aizsardzības
pārvalde

DAP un būvvalžu sadarbība

- Caur Būvniecības informācijas sistēmu (BIS) un arī iesniegumiem DAP saņem daudzus pieprasījumus gadījumos, kad normatīvie akti nenosaka DAP atļaujas nepieciešamību, kas rada lieku administratīvo slogu abām pusēm.

Un otrādi – netiek norādīts, ka būvniecības plānošanas posmā ir nepieciešams saņemt kādas atļaujas no DAP.

SVARĪGI - DAP neizsniedz tehniskos noteikumus, nesaskaņo projektus un nepieņem būves ekspluatācijā, kas ir tipiskākie DAP kompetencei neatbilstošie pieprasījumi

DAP tuvākajā laikā plāno sākt sarunas ar Būvniecības valsts kontroles biroju, lai vienotos par iespējamām BIS funkcionalitātes izmaiņām, noņemot liekās funkcijas, kas neattiecas uz DAP kompetenci, un pievienojot funkciju DAP rakstiskas atļaujas saņemšanai.

- **Rosinām būvvaldēm neskaidrību gadījumos vispirms konsultēties ar DAP par atļauju nepieciešamību un paredzētās darbības pirmšķietamu pieļaujamību**

Dabas aizsardzības
pārvalde

Paldies par uzmanību!

